

Sortni izbor krompirja v letu 2019

Čeprav smo sredi zime, je sedaj pravi čas za nakup semenskega krompirja. Ker je tudi letos na voljo veliko sort semenskega krompirja, sem pripravil kratek pregled sort, ki bo pridelovalcem pomagal pri odločitvi o nakupu semena. V letu 2018 je bilo pridelovanje krompirja zelo težko, sušne razmere v srednji in severni Evropi pa so močno zmanjšale tudi pridelke semenskega krompirja. Enako velja tudi za pridelke domačega semena. To pomeni, da semena nekaterih sort verjetno ne bo dovolj, zato je zgodnejši nakup zagotovo smiseln. Posebej to velja za pridelovalce zgodnjega krompirja, ki ga bo po prvih informacijah ravno tako primanjkovalo, pridelovalci pa ga bodo kmalu morali začeti nakaljevati.

Gomolje krompirja lahko pred saditvijo nakaljujemo. Nakaljujemo predvsem zgodnje sorte, s čimer povečamo zgodnost za okoli 14 dni. Priporočamo tudi nakaljevanje nekaterih zelo poznih sort in sort, ki imajo počasno začetno rast. Gomolje nasujemo v zabojčke v eno, največ dve plasti ter jih zložimo v ne presuh svetel prostor. Svetel zato, da se oblikujejo svetlobni kaliči, ki so dovolj zbiti in trdni, da se ob saditvi ne polomijo. Temperatura nakaljevanja je lahko od 12 do 15 °C; v tem primeru nakaljevanje traja dlje časa, vzkalijo več oces in zato na njivi požene več stebel. Nakaljevanje pri nižjih temperaturah priporočamo predvsem za poznejše sorte, med zgodnjimi pa za tiste, ki oblikujejo manjše število debelejših gomoljev. Ena takih je zagotovo slovenska sorta KIS Slavnik, tudi sorta Arrow in druge. Ostale zgodnje sorte navadno nakaljujemo pri višjih temperaturah, to je med 15 in 20 °C. Na ta način dosežemo, da kali manj oces, zato na njivi izraste manj stebel in se oblikuje manjše število gomoljev, ki pa so debelejši. Velikost kaličev je odvisna od načina saditve. Če bomo sadili krompir z avtomatskim sadilnikom, kaliči ne smejo biti večji od pol centimetra, saj se sicer polomijo. Pri ročni saditvi so kaliči lahko veliki do 2 centimetra.

Rezanje gomoljev odsvetujemo zaradi nevarnosti širjenja bolezni med semenskimi gomolji. Posebej to odsvetujemo, če je seme okuženo z bakterijskimi boleznimi, ki povzročajo znake črne noge in mokre gnilobe. Če se vendarle odločimo za rezanje debelejših gomoljev, jih prerežemo na dva dela pokončno od apikalnega dela do stolonovega dela gomolja. Rezane dele potresemo s fungicidom, da omejimo vsaj prenos glivičnih bolezni, nož pa po vsakem prerezanem gomolju razkužimo v alkoholu. Najprimernejši čas rezanja je vsaj dva tedna pred saditvijo, da se gomolj posuši in se oblikuje nova kožica, lahko pa tudi tik red saditvijo, vendar le v primeru, ko je zemlja dovolj topla, da gomolji hitro vzkalijo. Nekatere sorte ne prenesejo rezanja.

Pridelovalci v Posočju in na tistih drugih območjih, kjer je razširjena rumena krompirjeva cistotvorna ogorčica, so dolžni pridelovati sorte, ki so odporne proti rasam Ro1 in Ro4 te ogorčice. Zato smo zanje opisom dodali dostopne kataloške podatke o tej lastnosti.

Kmetijski inštitut Slovenije preskuša sorte krompirja v mikro poskusih v petih ponovitvah na več krajih po Sloveniji. Vsako leto želimo preskusiti najnovejše sorte na trgu in jih primerjati s standardnimi sortami, ki jih pridelovalci že poznajo. Opazovane lastnosti so natančno določene v metodiki preskušanja.

Sorte smo razdelili v tri skupine:

- najbolj razširjene tuje sorte v Sloveniji, ki so bile **vsaj tri leta v preskušanju**
- nekatere novejšje in manj razširjene tuje sorte, ki so bile **vsaj dve leti v preskušanju**
- slovenske sorte.

Predstavitev je pripravljena tako, da so podani kratki opisi oblike gomoljev, barve mesa in kože ter primernosti za uporabo, pridelovalci pa naj se za nakup sami odločijo in presodijo, kakšno sorto želijo, potrebujejo in znajo pridelovati ter kakšen krompir želijo njihovi kupci.

Sorte so po zgodnosti razvrščene od 9,5 do 3, kjer je 9,5 najzgodnejša in zagotavlja zadovoljiv tržni pridelek v ugodnih razmerah že približno od 50 do 60 dni po vzniku. Srednje pozne sorte za ozimnico (6,5) dozorevajo okoli od 90 do 100 dni po vzniku, medtem ko pozne do okoli 120 dni po vzniku. S pokrivanjem in nakaljevanjem dosežemo zgodnejši vznik in s tem tudi pridelek.

Pri mnogih sortah sta omenjeni steklavost in/ali rjava pegavost. Obe sta pomembni napaki, ki se pojavljata v mesu gomoljev in ju ne vidimo, dokler gomoljev ne prerežemo oz. uporabimo. Pojavljata se ob stresu v suhih in vročih razmerah, zato sta pri nas lahko kar pogosti.

Podrobnejši rezultati preskušanja posameznih sort krompirja so objavljeni na spletni strani Javne službe za poljedelstvo pri Kmetijskem inštitutu Slovenije (<http://www.kis.si/Krompir>), kjer so prikazani vsi rezultati sortnih poskusov s krompirjem v Sloveniji od leta 2001 naprej.

dr. Peter Dolničar
KMETIJSKI INŠTITUT SLOVENIJE

Preglednica 1: Najbolj razširjene tuje sorte krompirja v Sloveniji

Sorta	Zgodnost (9,5-3)	Gomolji	Barva mesa	Barva kožice	Nekatere pomembne lastnosti	Uporabnost
Zgodnje sorte						
ARROW	9,5	okroglo ovalni, debeli	bela	svetlo rjava	lepa oblika, dober okus, primerna za prekrivanje, odporna na rumeno ogorčico, primerna le do jeseni (do septembra ali oktobra)	kuhanje in pečenje
RIVIERA	9,5	debeli, okroglo ovalni	svetlo rumena	svetlo rumena	dober okus, primerna za prekrivanje, odporna na rumeno ogorčico, občutljiva na krompirjevo plesen na listih in gomoljih ter na rjavo pegavost	kuhanje in pečenje
ACTRICE	9,5	debeli, okroglo ovalni	svetlo rumena	svetlo rumena	velik zgođen pridelek, lepa oblika, dober okus, primerna za prikrivanje, primerna do novega leta	kuhanje in pečenje
ADORA	9	ovalni, debeli	svetlo rumena	svetlo rumena	primerna za prekrivanje, pranje gomoljev, odporna na rumeno ogorčico, manj izenačeni gomolji	kuhanje in pečenje
CARRERA	9	ovalni, debeli	temno rumena	rumena	hitro polni gomolje, za prekrivanje in pranje, odporna na rumeno krompirjevo ogorčico, povprečna jedilnost, precej vlažna, primerna do jeseni, srednje občutljiva na krompirjevo plesen, možnost rjave pegavosti	kuhanje
CATANIA	9	ovalni	rumena	rumena	velik pridelek, oblikuje večje število stebel z velikim številom srednje debelih gomoljev, možnost rjave pegavosti	kuhanje in pečenje, tudi pomfrit
CELTIANE	9	dolgo ovalni	svetlo rumena	rumena	velik pridelek srednje debelih gomoljev	kuhanje in pečenje ter pomfrit
COLOMBA	9	ovalni	svetlo rumena	rumena	dobra zgodna sorta, občutljiva na sušo, ko je lahko močno steklata	kuhanje
LADY CHRISTL	9	ovalni	rumena	rumena	zelo dober okus, lep oblike, občutljiva na sušo	kuhanje
BARCELONA	8,5	ovalni	rumena	rumena	velik pridelek, srednje debeli gomolji, odporna proti ogorčicam	kuhanje
BELLAROSA	8,5	zelo debeli, okroglo ovalni	rumena	rdeča	velik pridelek, hiter vznik, slabša oblika, nekroze na gomoljih, kratka dormanca, globlja očesa	kuhanje
CASABLANCA	8,5	ovalni	krem bela	rumena	kakovostna zgodna sorta	kuhanje in pečenje
CERSIA	8,5	dolgo ovalni	svetlo rumena	rdeča	drobnejši gomolji, pridelek velik, po okusu malo kisel	kuhanje, pečenje
EVEREST	8,5	ovalni	svetlo rumena	rumena	zelo velik pridelek, gomolji zelo debeli, nižja vsebnost sušine, opažena rjava pegavost	kuhanje
GALA	8,5	okroglo ovalni	svetlo rumena	svetlo rumena	srednje velik pridelek večjega števila drobnjših gomoljev, solatni tip	kuhanje in pečenje, za solate
PRIMURA	8,5	srednji, ovalni	rumena	rumena	rodna, primerna za prekrivanje, pranje gomoljev, občutljiva na virusne bolezni	kuhanje
AGATA	8	ovalni, srednji	rumena	rumena	primerna za ekološko pridelavo	kuhanje in pečenje
ANUSCKA	8	ovalni, debeli	temno rumeno	rumena	zelo dobrega okusa, primerna za prekrivanje in pranje	kuhanje in pečenje

					gomoljev	
CARDINIA	8	ovalni	svetlo rumena	rumena	srednje velik pridelek srednje debelih gomoljev	kuhanje, tip A
ESMEE	8	ovalni	rumena	rdeča	zelo velik pridelek, zelo debeli gomolji, nizka vsebnost suhe snovi	kuhanje, voden
EVORA	8	okroglo ovalni	bela	svetla	zelo velik pridelek srednje številnih srednje debelih gomoljev, povprečnega okusa, opažena steklavost	kuhanje
JAZZY	8	dolgi, drobnejši	rumena	rumena	srednji pridelek	kuhanje, tip A
MARIS BARD	8	zelo debeli, okroglo ovalni	bela	bela	debeli gomolji, občutljiva na nekroze na gomoljih, navadno krastavost, steklavost in rjava pegavost	kuhanje, do februarja
Srednje zgodnje sorte						
ARIZONA	7,5	okroglo ovalni	svetlo rumena	rumena	rodovitna srednje zgodna sorta, odporna proti suši	kuhanje
ELFE	7,5	srednji, ovalni	temno rumena	rumena	zelo dobrega okusa, odporna na napake v mesu gomoljev, občutljiva na sencor, srednje občutljiva na krompirjevo plesne na listih	kuhanje in pečenje
EXCELLENCY	7,5	ovalni	rumena	rumena	zelo velik pridelek, občutljiva na metribuzin	kuhanje, pečenje in pomfrit
LA STRADA	7,5	okroglo ovalni	bela	svetlo rumena	zelo debeli gomolji, plitva očesa	kuhanje in pečenje
NATASCHA	7,5	ovalni	temno rumena	rumena	dober pridelek, odličen okus, gomolji lepih oblik, ob suši mogoča rjava pegavost	kuhanje, tip AB
ARINDA	7	debeli, podolgovati	svetlo rumena	svetlo rumena	zelo dobrega okusa, odporna na rumeno krompirjevo ogorčico, občutljiva na krompirjevo plesen na listih, ob stresu močno izrašča	kuhanje in pečenje
MARABEL	7	srednji, okrogli	rumena	rumena	velik pridelek, zelo dobrega okusa, pranje, odporna na rumeno krompirjevo ogorčico, ni primerna za lahka pečena tla, zahtevna sorta za pridelavo	kuhanje in pečenje do marca
Srednje pozne sorte						
CAROLUS	7	ovalni	svetlo rumena	rumena, vijolična očesa	številni srednje debeli gomolji, pridelek velik	kuhanje, pečenje, pomfrit
ALOUETTE	6,5	dolgo ovalni	svetlo rumena	rdeča	velik pridelek srednje debelih gomoljev, odlična jedilna sorta	primeren za kuhanje in pečenje
FRANCELINE	6,5	dolgi, kifeljčar	rumena	rdeča	rdeč kifeljčar, prepozen za nadomestilo Kresniku	kuhanje
MUSICA	6,5	ovalni	rumena	rumena	srednje rodna, občutljiva na sušo, mogoča steklavost in rjava pegavost	kuhanje
RED FANTASY	6,5	srednji, ovalni	rumena	rdeča	velik pridelek, oblika in izenačenost, bolj vlažno meso od sorte Desiree, srednje občutljiva na sencor	kuhanje in pečenje
SANTE	6,5	srednji, ovalni	rumena	svetlo rumena	odpornost proti boleznim in škodljivcem, tudi ogorčicam, lahko slabša kakovost, kratka dormanca, ni za lahka tla, ob suši rjava pegavost	kuhanje in pečenje
SOLARA	6,5	srednji, ovalni	rumena	rumena	odpornost proti virusnim boleznim in rumeni ogorčici, povprečna jedilna kakovost	kuhanje

SOPRANO	6,5	ovalni	krem	rumena	srednji pridelek, gomolji srednje debeli, številni, povprečnega okusa	kuhanje, pečenje
ADATO	6	dolgo ovalni	rumena	rumena	Dolgi, srednje debeli gomolji,	kuhanje, pečenje
CONCORDIA	6	ovalni	rumena	rumena	izenačena, dobra jedilnost	večnamenska sorta, tudi pomfrit
DESIREE	6	srednji, podolgovati	svetlo rumena	rdeča	odličen okus, občutljiva na navadno krastavost, belonogo, deformacije	večnamenski krompir, tudi pomfrit
MONTE CARLO	6	ovalni	bela	rdeča	dober pridelek, lepe oblike, srednji gomolji, ob suši mogoča steklavost, odporna proti ogorčicam	kuhanje
ROMANO	6	debeli, okroglo ovalni	krem bela	rdeča	velik pridelek na lažjih tleh, nekroze na gomoljih, oblika gomoljev, navadna krastavost, ob suši mogoča steklavost	kuhanje
RUDOLPH	6	okroglo ovalni, debeli	krem bela	rdeča	zelo dober pridelek, groba kožica, očesa	kuhanje
SYLVANA	6	ovalni	rumena	rumena	velik pridelek, debeli gomolji, ob suši lahko močna steklavost	kuhanje
Pozne sorte						
CARLINGFORD	5,5	drobnejši	bela	svetlo rjava	odpornost proti virusnim boleznim, občutljiv na sivenje v mesu gomoljev in steklavost	kuhanje
JELLY	5,5	debeli, ovalni	rumena	rumena	velik pridelek, lepa oblika gomoljev, jedilna kakovost, odporna na stresne razmere	kuhanje, pečenje in pomfrit
KENNEBEC	5,5	zelo debeli, okroglo ovalni	bela	bela	okusnost, občutljivost na krompirjevo plesen na gomoljih in strojni izkop	kuhanje in pečenje
MOZART	5,5	ovalni gomolji	rumena	rdeča	zelo velik pridelek, oblika, izenačenost, v stresnih razmerah je možna steklavost	kuhanje
AGRIA	5	debeli, podolgovato ovalni	rumena	rumena	okusnost, odpornost na virusne bolezni, deformacije gomoljev, občutljiva na krompirjevo plesen, ob suši možna steklavost	pomfrit, kuhanje in pečenje
MANITOU	5	ovalni	rumena	rdeča	velik pridelek, izenačen, dobrega okusa	kuhanje

Preglednica 2: Nekatere manj razširjene in novejšje tuje sorte krompirja v Sloveniji

Sorta	Zgodnost (9,5-3)	Gomolji	Barva mesa	Barva kožice	Nekatere pomembne lastnosti	Uporabnost
CONSTANCE	6,5	ovalni	rumena	rumena	velik pridelek, srednje debeli gomolji	kuhanje, tip A
DAIFLA	5	ovalni	krem bela	svetlo rumena	zelo velik pridelek, debeli gomolji, srednja kakovost	kuhanje
PRADA	8,5	ovalni	svetlo rumena	svetlo rumena	velik pridelek, debeli gomolji, plitva očesa, opažena rjava pegavost	kuhanje, tip A
RANOMI	8	dolgo ovalni	rumena	svetlo rumena	zelo velik pridelek, debeli gomolji, srednja kakovost - voden	kuhanje
RED LADY	7,5	dolgo ovalni	rumena	rdeča	srednji pridelek, srednji gomolji	kuhanje
SORAYA	7,5	ovalni	rumena	svetlo rumena	zelo velik pridelek, debeli gomolji, slabša kakovost, rjava pegavost	kuhanje

Preglednica 3: Slovenske sorte krompirja

Sorta	Zgodnost (9,5-3)	Gomolji	Barva mesa	Barva kožice	Nekatere pomembne lastnosti	Uporabnost
KIS SLAVNIK	9,5	dolgo ovalni, zelo debeli	svetlo rumena	svetlo rumena	zelo zgođen velik pridelek debelih izenačenih gomoljev, hitro polni gomolje, za pranje in prekrivanje, gomolji izenačeni, primerna do novega leta, nižja vsebnost suhe snovi	kuhanje, pečenje, pomfrit
KRESNIK	8,5	dolgi, kifeljčar	bela	svetla	kakovostna za zgodno porabo, občutljiva na krompirjevo plesen na gomoljih, nekroze in sladkorni konec	kuhanje in pečenje, solate
KIS VIPAVA	8,5	okroglo ovalni	bela	modro vijolična	za zgodno porabo in ozimnico, ob kuhanju se kožica razbarva, srednje globoka očesa, višja vsebnost suhe snovi, možnost rjave pegavosti	kuhanje in pečenje, pomfrit
KIS SAVINJA	7,5	okroglo ovalni	bela	svetla	zelo velik pridelek, večje število izenačenih debelih gomoljev, srednje plitva očesa, odporna proti krompirjevi plesni, občutljiva na pokanje gomoljev	kuhanje in pečenje
KIS KOKRA	6,5	okroglo ovalni	krem bela	svetla	ekološka pridelava, odporna proti krompirjevi plesni, srednje globoka očesa	kuhanje in pečenje
KIS KRKA	6,5	okroglo ovalni	bela	svetla	zelo velik pridelek, primerna za sušne razmere in lahka tla, debeli gomolji	kuhanje in pečenje
BISTRA	5	okrogli , drobnejši	bela	svetla	zelo dobra aroma, primerna za ekološko pridelovanje, srednje globoka očesa, drobnejši gomolji, ob suši možna steklavost	kuhanje in pečenje
KIS SORA	5	ovalni	krem bela	svetla	odlična jedilnost, velik pridelek, primerna za hladno skladišče, občutljiva na plesen na gomoljih, ob suši možna steklavost	solatni tip kuhanja (A), večnamenska, tudi pomfrit